

Posolstvo Svätého Otca na Svetový deň chudobných

Téma: Podaj svoju ruku chudobnému (porov. Sir 7, 36)

„Podaj svoju ruku chudobnému (porov. Sir 7, 36). Staroveká múdrosť predkladá tieto slová ako posvätný kódex, ktorý treba v živote zachovávať.“

Dnes znejú nanajvýš aktuálne a pomáhajú nám sústrediť pohľad na to podstatné a prekonať bariéry ľahostajnosti. Chudoba vždy nadobúda rozličné podoby a vyžaduje si, aby sme jej venovali pozornosť v každej špecifickej situácii. V každej z nich môžeme totiž stretnúť Pána Ježiša, ktorý nám zjavil svoju prítomnosť vo svojich najmenších bratoch (porov. Mt 25, 40).

1. Vezmime do rúk jednu z kníh Starého zákona, Sirachovca. Nachádzame v nej slová učiteľa múdrosti, ktorý žil približne 200 rokov pred Kristom. Hľadal múdrosť, ktorá by urobila ľudí lepšími a schopnejšími pochopiť udalosti života. Bolo to vo chvíli ťažkej skúšky izraelského ľudu, v čase bolesti, zármutku a biedy v dôsledku nadvlády cudzích mocností. Keďže bol mužom veľkej viery, zakoreneným v tradícii predkov, jeho prvou myšlienkou bolo obrátiť sa na Boha, aby si od neho vyprosil dar múdrosti. A Pán ho nenechal bez pomoci.

Už od prvých stránok Knihy Sirachovcovej vykladá svoje rady ohľadom mnohých konkrétnych situácií v živote, pričom chudoba je jednou z nich. Zdôrazňuje, že v núdzi treba dôverovať Bohu: „Neznepokojuj sa, keď ti príde čas pohromy. Znášaj, čo ti znášať ukladá Boh; pevne sa pridaj k Bohu a vytrvaj, aby si vzrástol životom, keď príde koniec. Prijímaj všetko, čo ťa zastihne, vytrvaj v bolesti, maj trpezlivosť, ak ťa niečo sužuje. Lebo zlato a striebro čistia ohňom a bohumilých ľudí v peci utrpenia. Dôveruj v Boha a on ťa vyslobodí, urob priamou svoju cestu a dúfaj v neho! Zachovaj si bázeň pred ním a vydrž v nej do staroby! Ktorí sa bojíte Pána, čakajte, až sa zmiluje, neodkloňte sa od neho, aby ste neklesli“ (2, 2 – 7).

2. Stránku po stránke objavujeme cenný súbor rád, ako konať vo svetle blízkeho vzťahu s Bohom, Stvoriteľom milujúcim stvorenstvo, spravodlivým a prozreteľným voči svojim deťom. Neustále odkazovanie na Boha však neodvádza pohľad od konkrétneho človeka, naopak, oboje je úzko prepojené.

Jasne sa to ukazuje v úryvku, z ktorého je prevzaté motto tohto posolstva (porov. 7, 36 – 40). Modlitba k Bohu a solidarita s chudobnými a trpiacimi sú navzájom neoddeliteľné. Aby sme slávili bohoslužbu milú Pánovi je potrebné uznať, že každý človek aj ten najbiednejší a najviac opovrhovaný, nesie v sebe vtlačený Boží obraz. Z tohto vedomia pochádza dar Božieho požehnanie, priťahovaný veľkodušnosťou preukazovanou chudobnému. Preto čas venovaný modlitbe nemôže byť nikdy použitý ako alibi na to, že prehliadame blížneho v ťažkostiach. V skutočnosti platí pravý opak: Pánovo požehnanie zostúpi na nás a modlitba dosiahne svoj cieľ len vtedy, keď je sprevádzaná službou chudobným.

3. Aké aktuálne je toto dávne učenie aj pre nás! Božie slovo v skutku prekonáva priestor i čas, náboženstvá aj kultúry. Veľkodušnosť, ktorá podopiera slabého, utešuje zarmúteného, zmierňuje utrpenie, navracia dôstojnosť tomu, komu bola odňatá, je podmienkou plne ľudského života. Rozhodnutie starať sa o chudobných, o ich mnohé a rozličné potreby, nemôže byť podmienené časom, ktorý máme k dispozícii, súkromnými záujmami, a ani neosobnými pastoračnými alebo sociálnymi projektmi. Silu Božej milosti nemožno

obmedzovať narcistickým sklonom klásť seba samých vždy na prvé miesto.

Upierať neustále zrak na chudobného je ťažké, no je to potrebné väčšmi ako kedykoľvek predtým, aby sme svoj osobný i spoločenský život nasmerovali správnym smerom. Nie sú potrebné mnohé slová, ide skôr o to, aby sme sa – vedení Božou láskou k blížnemu – konkrétne angažovali v živote. Na Svetový deň chudobných sa každoročne vraciam k tejto, pre život Cirkvi základnej skutočnosti, pretože chudobní sú a budú vždy s nami (porov. Jn 12, 8), aby nám pomohli prijať Kristovu prítomnosť v každodennom živote.

4. Stretnutie s ľuďmi v núdzi je pre nás vždy výzvou a núti nás zamyslieť sa. Ako môžeme prispieť k odstráneniu alebo aspoň k zmierneniu ich vylúčenia a utrpenia? Ako im môžeme pomôcť v duchovnej chudobe? Kresťanské spoločenstvo sa má zapájať do tejto skúsenosti zdieľania vo vedomí, že ju nemožno delegovať na druhých. Aby sme pomohli chudobným je podstatné žiť evanjeliovú chudobu. Nemôžeme sa cítiť „v pohode“, keď niektorý člen ľudskej rodiny zaostáva a stáva sa akoby neviditeľným. Tiché volanie mnohých chudobných by malo nájsť Boží ľud v prvej línii vždy a všade tam, kde im treba poskytnúť hlas, chrániť ich a solidarizovať sa s nimi zoči-voči mnohým pretvárkam a nedodrжанým sľubom, a pozývať ich, aby sa podieľali na živote spoločnosti.

Je pravda, že Cirkev nevie ponúknuť komplexné riešenie chudoby, ale s Kristovou milosťou ponúka svoje svedectvo a svoje gestá spoluúčasti. Okrem toho sa cíti povinná upozorňovať na prípady tých, ktorí nemajú ani to nevyhnutné pre život. Pre kresťanský ľud je povinnosťou pripomínať všetkým veľkú hodnotu spoločného dobra a žiť tak, aby sa nezabúdalo na nikoho z tých, ktorých ľudská dôstojnosť s ohľadom na ich základné potreby utrpela ujmu.

5. Podat' pomocnú ruku znamená predovšetkým objaviť v sebe schopnosť robiť také gestá, ktoré dávajú životu zmysel. Koľko natiiahnutých rúk denne vidíme! Žiaľ, stále častejšie sa stáva, že nás rýchle tempo života strhne do víru ľahostajnosti až do tej miery, že viac nedokážeme rozpoznať dobro, ktoré sa potichu a veľkodušne deje každý deň okolo nás. Niekedy sa stáva, že až keď isté skutočnosti narušia chod nášho života, stanú sa naše oči schopnými vidieť dobro svätých „z vedľajších dverí“, „tých, ktorí žijú medzi nami a sú odrazom Božej prítomnosti“ (apoštolská exhortácia Gaudete et exultate, 7), o ktorých však nik nehovorí. Zlých správ je na stránkach novín, na internete a televíznych obrazovkách tak veľa, že sa zdá, akoby zlo malo prevahu. Nie je to tak. Zloba a násilie, zneužívanie a korupcia, zaiste nechýbajú, ale život je utkaný zo skutkov úcty a veľkodušnosti, ktoré nielenže kompenzujú zlo, ale povzbudzujú nás napredovať plní nádeje.

6. Podanie pomocnej ruky je znakom: znakom, ktorý bezprostredne hovorí o blízkosti, solidarite, láske. Koľko podaných rúk sme mohli vidieť v týchto mesiacoch, v ktorých bol celý svet obeťou vírusu prinášajúceho bolesť a smrť, bezútešnosť a chaos! Ruka podaná lekárom, ktorý sa stará o každého pacienta a snaží sa nájsť pre neho správnu liečbu. Podaná ruka zdravotnej sestry či zdravotného brata, ktorí sa mimo svojich pracovných hodín ostávajú starať o chorých. Podaná ruka administratívnych pracovníkov, aby zabezpečili prostriedky na záchranu čo možno najviac životov. Podaná ruka lekárničky vystaveného toľkým otázkam v rizikovitom kontakte s ľuďmi. Ruka podaná kňazom, ktorý žehná s bolesťou v srdci. Ruka podaná dobrovoľníkmi, ktorí pomáhajú ľuďom na ulici a tým, čo síce majú strechu nad hlavou, ale nemajú, čo jesť. Ruka podaná mužmi a ženami poskytujúcimi ľuďom základné a bezpečnostné služby. A môžeme menovať ďalšie a ďalšie podané ruky, až by sme takto zložili litanie dobrých skutkov. Všetky tieto podané ruky čelili nákaze a strachu, aby poskytli pomoc a útechu.

7. Táto pandémia prišla neočakávane a zastihla nás nepripravených, zanechajúc silný pocit dezorientácie a bezmocnosti. Avšak natiahnuté ruky chudobných sa neobjavili nečakane. Pandémia skôr ukázala, ako sme pripravení ich spoznať a podporiť v čase núdze. Ak máme byť nástrojmi milosrdenstva, nemožno improvizovať. Je nutné sa v tom denne cvičiť a začať uvedomením si, že my sme ako prví potrebovali, aby nám niekto podal pomocnú ruku.

Doba, ktorú prežívame, spôsobila krízu mnohých istôt. Cítíme sa chudobnejší a slabší, pretože sme zažili pocit našej ohraničenosti a obmedzenie našej slobody. Strata zamestnania, nemožnosť byť nablízku našim najdrahším, či stretať sa ako zvyčajne so známymi otvorili pred nami horizonty, ktoré sme si zvyčajne nevšimli. Naše duchovné a materiálne bohatstvá boli spochybnené a zažívali sme strach. Uzavretí v tichu našich domovov sme zistili, aké dôležité sú jednoduché veci a sústrediť sa na to podstatné. Dozrel v nás zmysel pre nové bratstvo medzi ľuďmi, schopné vzájomne si pomáhať a rešpektovať sa. Toto je najvhodnejší čas nato, aby sme znova pocítili, „že sa navzájom potrebujeme, že máme zodpovednosť jedni za druhých a za svet... Už príliš dlho sme zotrvali v morálnom úpadku, vysmievali sme sa etike, добрote, viere, poctivosti... Ničenie všetkých základov spoločenského života nás postaví jedných proti druhým, aby sme bránili svoje záujmy; vyvolá nové formy násilia a krutosti a zabráni rozvoju opravdivej kultúry starostlivosti o životné prostredie“ (encyklika *Laudato si'*, 229). Skrátka, vážne ekonomické, finančné a politické krízy neskončia, pokiaľ zodpovednosť, ktorú má každý cítiť voči blížnemu a voči každej osobe, zostane neprebudená.

8. Tohoročná téma Podaj svoju ruku chudobnému je výzvou k zodpovednosti a osobnému angažovaniu sa každého, kto si uvedomuje, že máme spoločný osud. Povzbudzuje nás k tomu, aby sme na seba vzali bremená tých najslabších, ako pripomína sv. Pavol : „Navzájom si slúžte v láske! Ved' celý zákon sa splňa v jedinom slove, v tomto: ‚Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!‘ [...] Neste si vzájomne bremená“ (Gal 5, 13 – 14; 6, 2). Apoštol učí, že sloboda, ktorá nám bola darovaná skrze smrť a zmŕtvychvstanie Ježiša Krista, robí každého z nás zodpovedným za to, aby sme slúžili druhým, predovšetkým tým najslabším. Nejde o fakultatívnu možnosť, ale o podmienku autentickej viery, ktorú vyznávame.

Kniha Sirachovcova nám opäť ide na pomoc: navrhuje konkrétne činy, ako podporiť najslabších a používa pritom aj niektoré sugestívne obrazy. Najskôr si máme všimnúť slabosť tých, čo sú smutní: „Nevyhýbaj sa, keď treba potešiť plačúcich“ (7, 38). Obdobie pandémie nás prinútilo ostať v izolácii, dokonca sme nemohli ani utešiť priateľov a známych postihnutých stratou ich milovaných a byť im nablízku. Svätý autor nás ďalej vyzýva: „Nech sa ti neťaží navštíviť chorého“ (7, 39). Zakúsili sme nemožnosť byť pri tých, čo trpia, a zároveň sme si uvedomili krehkosť našej vlastnej existencie. Božie slovo nás teda nikdy nenecháva pokojných, ale neustále nás povzbudzuje k dobru.

9. Motto Podaj svoju ruku chudobnému upozorňuje aj na opačný postoj tých, čo ruky nechávajú vo vreckách a nedajú sa pohnúť núdzou, za ktorú sú často sami spoluvinní. Lahostajnosť a cynizmus sú ich každodenným chlebom. Aký rozdiel oproti veľkodušným rukám, ktoré sme opísali! Existujú tiež natiahnuté ruky, ktoré sa rýchlo pohybujú po klávesnici počítača, aby previedli z jednej strany sveta na druhú finančný obnos, čím rozhodujú o bohatstve úzkej finančnej elity a o chudobe množstva ľudí alebo krachu celých národov. Sú aj také natiahnuté ruky, ktoré zhromažďujú peniaze predajom zbraní, ktoré iné ruky aj detské, používajú na rozsievanie smrti a chudoby. Ďalšie natiahnuté ruky tajne rozdávať smrteľné dávky, aby sa obohatili a mohli žiť v luxuse a prchavej výstrednosti. Existujú aj natiahnuté ruky, ktoré potichu dávajú nelegálne úplatky v záujme ľahkého a

skorumpovaného zisku. A existuje tiež veľa natiahnutých rúk, ktoré pokrytecky stanovujú zákony, ktoré sami nedodržia.

A uprostred toho všetkého, „vylúčení stále čakajú. Na udržanie životného štýlu, ktorý vylučuje druhých, ako aj preto, aby sa človek mohol nadchnúť pre tento egoistický ideál, rozvinula sa priam globalizácia nezájmu. Takmer bez toho, aby sme si to uvedomili, stávame sa neschopnými prejavíť akýkoľvek súcit s bolestným výkrikom druhých; neplačeme už nad ich tragédiami a nezaujíma sa o nich, akoby to boli veci, s ktorými nemáme nič do činenia; ktoré neprináležia do našej kompetencie“ (apoštolská exhortácia *Evangelii gaudium*, 54). Nemôžeme byť spokojní, pokiaľ sa tieto ruky, rozsievajúce smrť, nezmenia na nástroje spravodlivosti a pokoja pre celý svet.

10. „Pri všetkých svojich činoch maj na mysli svoj koniec“ (Sir 7, 40). To sú slová, ktorými Sirachovec končí svoje zamyslenie. Tento text možno interpretovať dvojako. Prvá interpretácia nás upozorňuje, že máme vždy mať na mysli koniec nášho života. Pripomínať si náš spoločný osud môže byť užitočné, aby sme viedli život, v ktorom budeme venovať pozornosť tým, ktorí sú biednejší od nás a nemajú rovnaké možnosti ako my. Existuje však aj druhý význam, ktorý skôr zdôrazňuje cieľ, ku ktorému každý smeruje. Ide o cieľ nášho života vyžadujúci si plán, ktorý treba realizovať a cestu, ktorou treba neúnavne ísť. A cieľom nášho konania nemôže byť nič iné ako láska. To je cieľ, za ktorým sme sa vydali na cestu a nič nás nemôže od neho oddeliť. Táto láska sa prejavuje zdieľaním, obetavosťou a službou, ale začína odhalením, že my sme boli milovaní ako prví a boli sme k tejto láske povolani. Vidíme to v okamihu, keď sa dieťa stretá s úsmevom matky a cíti, že je milované pre samotný fakt svojej existencie. Aj úsmev, o ktorý sa podelíme s chudobným, je zdrojom lásky a umožňuje žiť v radošti. Podaná ruka teda môže byť vždy obohatená úsmevom toho, kto svoju prítomnosť a pomoc nezdržuje, ale jednoducho sa raduje z toho, že žije ako jeden z Kristových učeníkov.

Na tejto ceste každodenných stretnutí s chudobnými nech nás sprevádza Božia Matka, ktorá je, viac než iné, Matkou chudobných. Panna Mária dôverne pozná ťažkosti a utrpenie tých, čo žijú na okraji spoločnosti, lebo sama musela porodiť Božieho Syna v maštali. Pred Herodesovou hrozbou utiekla so svojim ženíchom Jozefom a s malým Ježišom do inej krajiny, kde svätá rodina niekoľko rokov žila v situácii utečencov. Nech modlitba k Matke chudobných spojí tieto jej milované deti s tými, ktorí im v Kristovom mene slúžia. Nech táto modlitba premení podanú ruku na vzájomné objatie a znovunájdene bratstvo.“

Pápež František

Zdroj: Tlačová Kancelária Konferencie biskupov Slovenska